

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Návrh zákona o vzdelávaní dospelých a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „návrh zákona“), ktorý nahrádza zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov predstavuje úpravu súvisiacu s vytvorením podmienok pre moderný, praktický a efektívny systém celoživotného vzdelávania.

Rozvoj právnej úpravy ako súčasť úprav súvisiacich so zmenou systému celoživotného vzdelávania, ktoré Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) predstavilo v pôvodnom návrhu Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania (ďalej len „NPRVaV“), ktorý určoval prvotné smerovanie slovenského školstva na nasledujúcich desať rokov (2018 - 2027). NPRVaV venuje osobitnú pozornosť trom prierezovým témam.

V oblasti vzdelávania dospelých sa téma „Systém kvalifikácií“ zameriava na prípravu podmienok zavedenia národného systému uznávania výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa na základe kvalifikačných štandardov Národnej sústavy kvalifikácií (ďalej len „NSK“), ktoré sú zároveň podkladom pre priznanie úrovne kvalifikácie podľa Slovenského kvalifikačného rámca (ďalej len „SKKR“) a Európskeho kvalifikačného rámca (ďalej len „EKR“).

Návrh zákona vychádza aj z národného projektu Národná sústava kvalifikácií, ktorý predstavoval prvú fázu zmien v prístupe k chápaniu a zavádzaniu flexibilných ciest vzdelávania a nový pohľad na získanie kvalifikácie vo všetkých častiach vzdelávacieho systému Slovenskej republiky. Projektom vytvorené nástroje NSK a SKKR prinášajú lepšiu prehľadnosť kvalifikácií a posilňujú spoluprácu a prenos potrieb medzi trhom práce a vzdelávaním prostredníctvom sektorových rád. Tieto mechanizmy sú upravené v návrhu zákona, čím sa vytvorí aj právny základ mechanizmov identifikácie a opisu profesijných kvalifikácií.

Doterajšia úprava súvisiaca s tvorbou kvalifikácií používa koncept čiastočných a úplných kvalifikácií ako súbor vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolání v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom. Takéto členenie kvalifikácií už v súčasnosti nezodpovedá potrebám vzdelávania dospelých v Slovenskej republike.

Zavedenie NSK vytvorilo základ pre tvorbu kvalifikácií (kvalifikačných štandardov a hodnotiacich štandardov) zacielených na trh práce, definovaných zamestnávateľmi prostredníctvom sektorových rád. Nové vznikajúce programy vzdelávania dospelých vychádzajú z kvalifikačných štandardov NSK. Potreba zavedenia pojmu profesijná kvalifikácia, ktorý nahrádza doteraz používané pojmy čiastočná kvalifikácia a úplná kvalifikácia v subrámcii profesijných kvalifikácií, vyplynula z diskusií inštitúcií a expertov zapojených do prípravy Priradovacej správy SKKR k EKR.

Jednotlivé kvalifikácie z Národnej sústavy kvalifikácií sú zaradené do jednej z úrovní

SKKR. Úrovně kvalifikací, které sú zaradené do SKKR, sú prepojené s úrovňou Európskeho kvalifikačného rámca (EKR) a sú uvedené na dokladoch o vzdelaní podľa Odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení EKR pre celoživotné vzdelávanie od roku 2018.

Európska únia sa už dlhšiu dobu usiluje o zjednodušenie uznávania kvalifikácií medzi členskými štátmi. Základným nástrojom tohto úsilia sa stal EKR, pričom štáty si vytvárajú vlastné národné kvalifikačné rámce. Jednotlivé kvalifikácie z NSK sú zaradené do jednej z úrovní SKKR. Prostredníctvom tzv. priradovacieho procesu sa SKKR prepojil s EKR v roku 2017. Tento systém umožňuje občanom, firmám a úradom v celej Európskej únii porovnať národné kvalifikácie s kvalifikáciami ostatných členských štátov EÚ. SKKR a EKR teda zvyšujú transparentnosť kvalifikačného systému a umožňujú jeho jednoduchšie pochopenie doma a v zahraničí.

Špecifickým inštitútom zmien pre flexibilné vzdelávanie je zavedenie „mikroosvedčenia“, ktoré sa definuje ako doklad o vzdelávacích výstupoch, ktoré fyzická osoba získala na základe vzdelávania najmenej v rozsahu 25 hodín. Cieľom vzdelávania smerujúceho k získaniu mikroosvedčenia je nadobudnutie aktuálnych vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré zodpovedajú spoločenským, osobným a kultúrnym potrebám fyzickej osoby alebo aktuálnym potrebám trhu práce. Dôležitým prvkom kvality vzdelávacieho programu, ktorým sa získava mikroosvedčenie, je posúdenie kvality obsahu vzdelávania strednou školou, ktorá poskytuje vzdelávanie v príslušnom odbore vzdelávania zaradenom v sústave odborov vzdelávania, alebo vysokou školou, ktorá má akreditovaný príslušný študijný program. Špecifickým prípadom mikroosvedčenia, ktoré spĺňa podmienky uvedené v kvalifikačnom štandarde, je profesijná kvalifikácia.

Národný projekt Systém overovania kvalifikácií v Slovenskej republike nastavil inštitucionálny a procedurálny rámec validácie, ktorý sa však systémovému zabezpečovaniu kvality špecificky nevenoval. Pre úplné sfunkčnenie systému je práve pohľad na procesy zabezpečovania kvality zvlášť dôležitý. Dôležitým nástrojom kvality validácie predchádzajúceho učenia sa je samotný proces udeľovania autorizácie inštitúcie, ktorá bude overovať vzdelávacie výstupy príslušnej kvalifikácie.

Overovanie vzdelávacích výstupov fyzickej osoby sa uskutoční podľa hodnotiaceho štandardu príslušnej profesijnej kvalifikácie. Pri ustanovení podmienok získavania profesijnej kvalifikácie sa okrem absolvovania akreditovaného vzdelávacieho programu a následným úspešným absolvovaním skúšky na overenie vzdelávacích výstupov zavádza nový systémový nástroj hodnotenia, čím je portfólio uchádzača.

Kľúčová je aj pozícia národného garanta. Úlohou národného garanta je zodpovednosť za tvorbu hodnotiaceho manuálu profesijnej kvalifikácie (alebo skupiny profesijných kvalifikácií), za vyhodnotenie odbornej spôsobilosti autorizovaných osôb, za tvorbu metodiky na hodnotenie portfólia uchádzača v súlade s hodnotiacim manuálom profesijnej kvalifikácie (alebo skupiny profesijných kvalifikácií).

Plánovaná systémová zmena sa týka aj zrovnoprávnenia postupu získania úrovne kvalifikácie so stupňom vzdelania v špecifických prípadoch stredného odborného vzdelávania,

napríklad keď je skúška vykonaná v strednej odbornej škole, ktorá používa označenie centrum odborného vzdelávania a prípravy; v tomto prípade stredná odborná škola uchádzačovi vydá okrem osvedčenia o profesijnej kvalifikácii aj výučný list a vysvedčenie o záverečnej skúške v príslušnom učebnom odbore.

Pri zavedení individuálneho vzdelávacieho účtu ako nástroja individualizovanej podpory jednotlivca vo vzdelávaní dospelých a za účelom posilnenia motivácie účasti dospelých na vzdelávaní, návrh zákona predpokladá, že finančné prostriedky na individuálnom vzdelávacom účte bude možné využiť iba v certifikovanej vzdelávacej inštitúcii.

Finančné prostriedky na individuálnom vzdelávacom účte umožňujú dospelému na základe jeho individuálnych potrieb

- vzdelávať sa v oblasti základných zručností, kľúčových kompetencií alebo v oblasti záujmového vzdelávania alebo využívať služby kariérového poradenstva pre dospelých,
- získavať, prehľbovať alebo rozširovať si svoju kvalifikáciu podľa potrieb trhu práce, využívať služby kariérového poradenstva pre dospelých s cieľom lepšieho uplatnenia sa na trhu práce,
- overovať svoje výsledky neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa na účely získania profesijnej kvalifikácie.

Tento systémový nástroj signalizuje záujem štátu posilniť individuálnu zodpovednosť za úroveň zručností každého jednotlivca. Pomocou tohto nástroja sa automaticky zavádza dodatočný nástroj zabezpečenia kvality vzdelávania, ktorý hodnotí relevantnosť vzdelávania poskytovaného vzdelávacomu inštitúciou pre trh práce. Relevantnosť obsahu a kvality vzdelávania bude posudzovať Aliancia sektorových rád s cieľom udržania zamestnanosti pri dopadoch digitalizácie, automatizácie a podpory zelenej ekonomiky. Kompetencie Aliancie sektorových rád sa rozšírili aj smerom k akreditácii vzdelávacích programov a procesu zabezpečenia autorizácie, t. j. výkonu skúšky na overovanie vzdelávacích výstupov.

Cieľom zmien je budovanie efektívneho systému vzdelávania dospelých v kontexte kultúry celoživotného vzdelávania s dôrazom na podporu neformálneho vzdelávania a individualizovaného prístupu k vzdelávaniu. Budovaním kultúry celoživotného vzdelávania sa vytvára prostredie, v ktorom je vzdelávanie hlavnou zásadou vzdelávacej politiky štátu a umožňuje sa každému občanovi vzdelávať sa počas celého života, v rôznych kontextoch a z rôznych dôvodov.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, zákonmi a s právom Európskej únie.

Návrh zákona má pozitívne vplyvy na podnikateľské prostredie, na informatizáciu spoločnosti, pozitívne sociálne vplyvy a vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Návrh zákona má negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy a negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie. Materiál nemá vplyvy na limit verejných výdavkov, vplyvy na životné prostredie ani vplyvy na služby verejnej správy pre občana.